

Dr. Somkiat Tangkijvanich

ดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์

ปัจจุบันความเป็นอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ของสื่อทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ นับวันจะส่งผลกระทบต่อเนื้อหาสาระที่สร้างสรรค์และจริยธรรมของสื่อ ในขณะที่รายการที่จะให้ความรู้ช่วยพัฒนาประเทศชาติ สังคมและประชาชนลดลง ความบันเทิง ทั้งละครและเกมโชว์เพิ่มขึ้น เนื้อหาขาดความหลากหลาย นำเสนอข้อเท็จจริงด้วยแง่มุมที่จำกัด มีการผลิตซ้ำทั้งภาพและข่าวที่ย้ำอคติต่อคนกลุ่มต่างๆ ไม่ได้ใช้ศักยภาพของสื่อในฐานะกลไกขับเคลื่อนประชาสังคมเป้าหมายหลักเท่าที่ควรจะเป็น รวมทั้งความเป็นอิสระที่อยู่ท่ามกลางการแทรกแซงของกลุ่มทุนและอำนาจรัฐ

ดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ นักวิชาการจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยหรือทีดีอาร์ไอ ผู้นำเสนองานวิจัยที่ชี้ให้เห็นภาพรวมของธุรกิจสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในเมืองไทยว่า ในสภาพความเป็นจริงนั้นใครได้ประโยชน์และประชาชนผู้รับข่าวสารได้ผลกระทบอย่างไรบ้าง และเป็นผู้ที่เห็นว่าสื่อจำเป็นต้องประกาศจุดยืนให้ชัดเจนว่าสนับสนุนหรือคัดค้านฝ่ายใด สร้างดุลยภาพในการเป็นทรัพยากรเพื่อประโยชน์สาธารณะตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปการสื่อสาร

At present, the commerciality of media, whether it be newspapers, radios, and televisions, have an effect on its creative content and ethics. The programs that will give knowledge to develop the country, society and people have reduced while the entertainment such as dramas and game shows has been on the rise. The content is less diversified and fact is presented within limited scope. Pictures and news are repeatedly produced with bias towards various groups of people. Media potential has not been used to drive the mainstream civil society as it should have been, not taking into account the independence in the midst of intervention of capital owners and state power.

Dr. Somkiat Tangkijvanich, an academic from the Thailand Development and Research Institute (TDRI), has presented a research that illustrates the overall picture of radio and television media business in Thailand that in reality, who gains and how people as message receivers have been affected. He thinks that media must declare its clear standing point to support or be opposed to which side, create balance in being resource for public interest according to the intent of the constitution and communication reform.

สถานการณ์สื่อในบ้านเราทุกวันนี้เป็นไปในทิศทางไหนอย่างไรบ้าง

ผมทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2546 พบว่ารายการข่าวมีประมาณร้อยละ 30 รายการละครสูงสุดที่เด่นชัดคือรายการเกมโชว์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ 1-2 ปีหลังนี้ ส่วนที่ลดลงคือรายการข่าวสารความรู้ การศึกษา ซึ่งเดิมน้อยอยู่แล้ว ส่วนที่ลดลงมากๆ คือรายการวิเคราะห์ข่าว นี่คือตัวอย่างว่าสถานการณ์เรื่องการศึกษาในสื่อเหล่านี้เป็นอย่างไร การศึกษาหายไปจากตรงนี้ก็ไปโผล่ในเคเบิลทีวี ยูบีซีก็มีรายการการศึกษาพอสมควร ที่เป็นการศึกษาจริงๆ ก็ไปอยู่ช่องดิเวนทราแนล ช่องการศึกษา มสธ. เป็นเฉพาะช่องรายการ ถ้าการศึกษาในความหมายกว้างกว่านั้นก็ไปอยู่ช่อง National Geographic และ Discovery แต่ปัญหาคือต้องเสียเงินถึงดูได้ มันมีกำแพงสำหรับการเข้าถึงสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อการเรียนรู้

โทรทัศน์เองถ้าเป็นฟรีทีวีก็มีรายการการศึกษาน้อยและลดลง ส่วนที่มีอยู่ก็เป็นช่วงเวลาไม่เหมาะสม เพราะเวลา Prime time มีค่ามากในสายตาคนธุรกิจ ต้องเอาไปทำรายการที่ทำเงินได้ ซึ่งชัดเจนว่าคือละครและเกมโชว์

สำหรับวิทยุมีแนวโน้มเป็นธุรกิจขึ้นมาก โอกาสที่จะเป็นสื่อเพื่อการศึกษาก็จริง ๆ นับวันยิ่งน้อยลง และปรกฏการณ์ Commercialize ที่เกิดขึ้นในวิทยุช่วงหลังๆ เกิดเร็วกว่าในโทรทัศน์ด้วย ค่ายเพลงต่างๆ เข้าไปยึดคลื่นวิทยุเพื่อให้มีช่องทางเป็นของตัวเอง รายการพวกนี้เปรียบเหมือนเกมโชว์และละครในทีวี เป็นช่วงที่ทำรายได้ดีที่สุด พูดถึงรายการการศึกษาในวิทยุแทบจะนึกไม่ออกเลย แม้กระทั่งการศึกษาที่ความหมายกว้างกว่าการศึกษาในห้องเรียนก็ตาม

สื่อ Broadcasting media นำเป็นห่วงมาก พ.ร.บ. การศึกษา พ.ศ. 2540 ระบุชัดเจนให้สิทธิประชาชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาก็ได้ แต่ผ่านมา 7 ปีแล้ว มีอะไรเป็นรูปธรรมบ้าง พ.ร.บ. จัดสรรคลื่นความถี่ พ.ศ. 2543 เองก็มีปัญหา กสท. (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ)

What is the direction and situation of media in Thailand today?

I've done research about this with the support of Thailand Research Fund (TRF) from 1998-2003. It is found that 30% was news program, and the highest was drama. The most obvious is the rise of game shows during the past few years. What has decreased is news and educational programs, which were originally at low proportion. Dramatic reduction was news analysis program. This is an example of how the situation of education in these media. Education disappears from this to appear in cable TV. UBC has some education programs. The real education is in entrance tuition channel, Sukhothai Thammathirat University channel, which is specific. If the meaning of education is broader, it will be National Geographic and Discovery channels. However, the problem is that they are pay TV. There is a wall obstructing the access to radio and TV media for learning.

Free TVs also have very few and even fewer educational programs. The existing ones are at unsuitable time because prime time is very valuable for businessmen. It must be used for programs that can obviously make money, which is dramas and game shows.

Radios tend to be more commercialized. There are rare chances to be real educational media. And the commercialization phenomenon that happens in radio is faster than with TV. Several music camps have taken control of radio frequencies to have their own channels. These programs are like game shows and dramas on TV. It is the most profitable time. I can hardly think of any educational program on radios, even the education with a broader concept than in classrooms.

Broadcasting media is very worrying. The National Education Act B.E. 2540 clearly specifies the right of the people to use technology for education. However, seven years has passed and there's nothing tangible. The Act of Frequency Allocation B.E. 2543 is also problematic. The National Broadcasting Commission for television and radio has faced with the selection process. In the National Education Act, the government hasn't valued the use of TV and radio media in education though the cabinet has policy and measure to use state-owned media for education and learning of children, youths and family early this year. Nothing is tangible. The resolution has no binding with

anyone at all. Even the cabinet may have forgotten it. Actually it is with good intention but with no distinct measure, it will a resolution that is not effective in practice. The situation is so worrying.

What should be the quality of suitable media for education?

Based on the research in 2001, it is found that people watch TV by 86%, listen to radio by 36%, read newspapers by 21%, and read magazines by 13%. If you want to choose the media that can reach people, it must be the one they have been watching and the easiest to get the access i.e. TV, radio, newspaper and magazine. Newspaper and magazine are the medias that can't be intervened by the state but it can in TV and radio because the state owns the frequencies that are allocated to the private sector. It is, therefore, a condition that you must produce educational programs. If these two main medias cannot accommodate education for people and do not stimulate people to learn, it is hard to hope that there will be other mechanisms for learning.

TV and radio system is a 4-leg chair to have balance, able to sit and be workable. There are commercialized TV and radio, public one, community one and pay TV. This means that Thailand has both commercialized and pay TVs but this is monopoly for Bangkok only. The question is that where the missing two legs are. The most distinct public TV and radio is BBC, owned but not directly administered by the government. And there's no intervention. It's not the PR TV of the government but a tool for education owned by the public. The public media such as NHK and PBS is clearly aimed for education and culture. It makes people smarter, able to adjust themselves with the world. There's nothing like this in Thailand. The closest one is Channel 11 but it's geared to be PR channel for the government. Another leg doesn't exist and it has been made illegal. That is community media. The most tangible one is community radio which is accused of being illegal. The public media can't do that and the community must get in to administer it. Thailand lacks these two legs. If they exist, the existing system can be enhanced. People of the whole society can be upgraded to be alert in politics, education, and culture. It will be the media that people nationwide at all levels feel their participation.

Resources Thai society has allocated to non-profit educational media is only 1% of total money in TV and radio media circle, compared to 20% allocated to public media in Australia.

I can bluntly say that to solve the problem, more resources must be allocated to the public and community medias. This is to allow people in the society as a whole and those in each community to learn how to solve their own problems because education is not confined within the system. An important method is to put up

กึ่งชัดต้องตรงกระบวนกรสรรหา กรณี พ.ร.บ. การศึกษาธิรัฐบาล ยังไม่ได้ให้คุณค่ากับการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ในการศึกษา แม้ คณะรัฐมนตรีจะมีนโยบายและมาตรการการใช้สื่อของรัฐ เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เมื่อต้นปีที่ผ่านมมา แต่ก็ไม่เห็นมีอะไรที่จับต้องได้เลย มติออกมา โดยไม่มีผลผูกมัดอะไรกับใครทั้งสิ้น คณะรัฐมนตรีอาจจะลืม แล้วก็ไม่ได้จริงๆ แล้วเป็นเจตนาที่ดีแต่ถ้าไม่มีมาตรการอะไร ชัดเจนก็คงเป็นแค่มติที่ไม่เป็นผลในทางปฏิบัติ สถานการณ์ ดูแล้วน่าเป็นห่วงมาก

ลักษณะของสื่อเพื่อการศึกษาที่เหมาะสมควรจะเป็นอย่างไร

สื่อหลักๆ ที่เหมาะกับการเรียนรู้ที่ดีที่สุดนั้น ถ้าดูจาก ข้อมูลวิจัยปี พ.ศ. 2544 จะพบว่าคนดูโทรทัศน์ถึงร้อยละ 86 ฟังวิทยุร้อยละ 36 อ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 21 และอ่าน นิตยสารร้อยละ 13 ถ้าคุณจะทำสื่อที่เข้าถึงประชาชนก็ต้อง เอาสื่อที่ประชาชนดูอยู่แล้วและเข้าถึงได้ง่ายก็คือโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร สำหรับหนังสือพิมพ์และนิตยสารนั้น เป็นสื่อที่รัฐเข้าแทรกแซงไม่ได้ ทำได้ในวิทยุโทรทัศน์เพราะรัฐ เป็นเจ้าของคลื่นความถี่ที่จัดสรรให้เอกชน ฉะนั้นก็มีเงื่อนไข ได้ว่าคุณต้องทำรายการการศึกษา ถ้าสื่อสองตัวหลักนี้ไม่รองรับ การจัดสรรการศึกษาภาคประชาชน ไม่กระตุ้นให้คนเรียนรู้ ก็หวังได้ยากว่าจะมีโลกที่เรียนรู้ได้

ระบบวิทยุโทรทัศน์เป็นแก๊วที่มี 4 ขา จึงจะมีสมดุล หนึ่งได้ ใช้งานได้ดีคือ มีวิทยุโทรทัศน์ที่เป็นสื่อพาณิชย์ วิทยุโทรทัศน์ สาธารณะ วิทยุโทรทัศน์ที่เป็นของชุมชน และ Pay TV ก็แปลว่า เมืองไทยมีสื่อที่เป็นพาณิชย์และ Pay TV แล้ว แต่ผูกขาด เฉพาะในกรุงเทพฯ คำถามคืออีกสองขาหายไปไหน สื่อวิทยุ โทรทัศน์สาธารณะที่ชัดเจนที่สุดก็ BBC ซึ่งรัฐเป็นเจ้าของ แต่ไม่ได้เข้ามาบริหารโดยตรง ไม่ได้แทรกแซง ไม่ใช่ทีวีที่เป็น เครื่องมือประชาสัมพันธ์ของรัฐ แต่เป็นเครื่องมือให้การศึกษา และสาธารณะเป็นเจ้าของ หรือสื่อสาธารณะอย่าง NHK PBS ซึ่ง ชัดเจนว่านำมาเล่นเรื่องการศึกษา วัฒนธรรม ทำให้ประชาชน ฉลาดปรับตัวกับกระแสโลกได้ ตัวนี้ในเมืองไทยไม่มี ใกล้เคียงสุด ก็ช่อง 11 แต่มีน้ำหนักเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ของรัฐ มากกว่า อีกขาที่ไม่มีแล้วยังถูกทำให้ผิดกฎหมายด้วยคือสื่อ ชุมชน รูปธรรมที่เห็นชัดคือกรณีวิทยุชุมชนถูกกล่าวหาว่าเป็น วิทยุเถื่อน สื่อชุมชนจะต่างในลักษณะที่แต่ละชุมชนจะแสดง เอกลักษณะออกมา ต้องการแก้ปัญหาของตนเองในสังคม ซึ่งสื่อ สาธารณะทำไม่ได้ต้องให้ชุมชนบริหารจัดการ ประเทศไทย

ขาดสองขา ถ้ามีจะเสริมระบบที่เป็นอยู่ได้ จะช่วยยกระดับคนทั้งสังคมพร้อมกัน มีความตื่นตัวทางการเมือง การศึกษา วัฒนธรรม เป็นสื่อที่คนทั้งประเทศทุกระดับรู้สึกมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ทรัพยากรที่สังคมไทยจัดสรรให้กับสื่อเพื่อการศึกษาแบบไม่หวังผลกำไรมีเพียงร้อยละ 1 ของเงินทั้งหมดในวงการสื่อวิทยุโทรทัศน์ แต่ถ้าไปดูประเทศอื่นอย่างออสเตรเลียเม็ดเงินที่ลงไปในเรื่องสาธารณะมีถึงร้อยละ 20 เลยทีเดียว ซึ่งต่างกันมาก

พี่น้องได้เลยว่าถ้าจะแก้ปัญหาต้องจัดสรรทรัพยากรไปสู่สื่อที่เป็นสาธารณะและสื่อชุมชนเพิ่มขึ้น ให้ทั้งประชาชนในสังคมรวมและคนในแต่ละชุมชนเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาของตัวเอง เพราะการศึกษาไม่ใช่มีแต่ในระบบ วิธีสำคัญคือเอาปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วนำสื่อมาช่วยแก้ไข ให้สื่อเป็นกลไกในการสร้างความรู้สึกร่วมคือเป็นสนามให้คนมาใช้พื้นที่ด้วยกัน อย่างร่วมด้วยช่วยกัน และ จส. 100 ก็ใกล้เคียง คนในสังคมมีส่วนร่วมในการใช้ แต่ยังไม่ใช้สิ่งที่ประชาชนเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง เพียงแต่ว่ามีจุดประสงค์เพื่อชุมชนก็เป็นความพยายามที่น่าสนับสนุนภายใต้ข้อจำกัด

กรณีวิทยุชุมชนซึ่งถูกกล่าวหาว่าผิดกฎหมาย ก็มีร่างมาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราวจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนออกมา แต่ก็แค่ชั่วคราวเท่านั้นคือ คนที่ไม่ต้องติดคุกและทำต่อไปได้ในนามของการทดลอง ถ้ามี กสช. ขึ้นมาก็ต้องจัดสรรกันใหม่ คล้ายกับว่ารัฐบาลไม่ได้ต้องการให้ประชาชนใช้สื่อนี้จริงๆ ตรงกันข้ามกลับจะเอาคลื่นไปจัดสรรให้ อบต. ซึ่งไม่ใช่ชุมชนในความหมายของภาคประชาชนที่แท้จริง เพราะฉะนั้นจะหวังให้เป็นสื่อที่ปลอดจากผลประโยชน์ก็ยาก

การแก้ปัญหาจะต้องจัดสรรให้ชัดเจนว่ารัฐบาลจะจัดการกับสื่อของรัฐอย่างไร เช่น สื่อทีวีตอนนี้มีช่อง 9 กับช่อง 11 ที่ยังไม่ได้ให้สัมปทาน ช่อง 9 เองก็ตอบโจทย์ในการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ของรัฐและพยายามขยับสู่เชิงพาณิชย์ ส่วนจุดประสงค์ทางการศึกษาไม่มีอยู่ในสมการตรงนี้เลย ฉะนั้นคิดว่าถ้าช่อง 9 จะไปทางนั้นก็ไป แต่รัฐบาลควรเก็บช่อง 11 ไว้ แล้วทำให้เป็นสื่อสำหรับการเรียนรู้ของประชาชนจริงๆ อาจต้องออกกฎหมายสักฉบับ ดีที่สุดก็ พ.ร.บ. กำหนดชัดเจนว่าวิธีบริหารจัดการเป็นอย่างไร งบประมาณมาจากไหน และบริหารโดยที่รัฐเข้ามาแทรกแซงไม่ได้ ต้องบริหารจัดการโดยมืออาชีพ ออกกฎหมายให้ช่อง 11 เป็นสื่อโทรทัศน์สาธารณะไปเลยยิ่งดี แต่จะทำได้หรือไม่ก็ต้องดูว่ารัฐบาลมี Politic view หรือไม่ ถ้ามีจริงๆ ก็ทำได้

the problem and use the media to help with the solution, use the media as a mechanism in creating mutual feeling. That is to make it a platform where local people can use. Lend Your Hands to Help (Ruam Duay Chuay Kan) and Jor Sor 100 are also close. People in society join hands and use them. However, this is not what the people really own. The point is their objective is for community and this is worth supporting under constraints.

As for community radio that is accused of being illegal, there are draft temporary measures and criteria that stimulate the learning of community radio. However, they're temporary. Those who do this will not be jailed and can continue with it under the demonstration phase. If there is the National Broadcasting Commission for television and radio, this must be reallocated. It's as if the government doesn't want people to really use this media. On the contrary, the frequencies have been allocated to Tambon Administrative Organization, which is not community of the real people sector. Therefore, it's hard to hope that the media will be free from benefits.

In order to solve the problem, it must be clearly allocated how the government will manage its own media. For example, right now Channel 9 and Channel 11 haven't been on concession. Channel 9 is answering the question of being PR media for the government and has tried to be commercialized while educational objective is not in this equation. Therefore, if Channel 9 wants to go to that direction, let it go. The government should keep Channel 11 as the learning media of people. A law might need to be issued. The best is an Act that clearly specifies how to manage, where the budget comes from, and the government cannot interfere with the administration. It must be managed by the professional. It will be even better if a law is issued to stipulate Channel 11 as public TV. Whether it can be done depends on whether the government has politic view. If so, it can be done.

How does the industrialization of current media, whether it be TV, radio or print affect the creative content?

It certainly does because the important mechanism of media is rating agency. It is not so systematic for radio but TV rating has instituted itself for a long time and is highly influential. The method is to measure from people aged 12-60 years old in order to produce programs that can satisfy the demand of target

22

groups, able to sell the goods. However, what has struck me is the age range which can be interpreted that people below 12 years old and above 60 have no purchasing power. Therefore, there will be no program for them. On one hand, the media is rich but the country is poor, especially TV and radio. Advertising budget grows faster than Thai economy by 3.3 to 4.4 times, but the country is getting poorer. This is because with limited advertising time and high cost, they must produce profitable programs i.e. entertainment. This will worsen because as the economy grows, the need for advertising also grows but the time remains constant. The cost will be higher with more lost opportunity cost. It will be harder to produce educational programs. TV and radio are in difficult situation.

What is the appropriate ratio of media content?

The exact number can't be told and this will vary by country. For Thailand, it's clear that the ratio is lower than others. For example, there are 2 NHK channels in Japan, one is general news and documentary, the other is particularly for education. Education here means a lot. The teaching covers all, including hobby. Australia has 2 public TV channels. ABC is general news and documentary and SBS is specific interest e.g. ethnic minority, less privileged and non-mainstream stories.

It's a long way to go for public TV in our country because the idea hasn't started yet. It's the beginning of saying that there should be one. It's just a principle and it will take a long time to become tangible. However, the readiness in terms of knowledge is there. To do or not is another issue.

How is the media monitoring in Thailand?

In the past, there's one form. That is monitor by the government or the censorship agency which has been abolished but the same kind of feeling still exists. The standard of people in society is better but another problem occurs. That is whether the media is responsible enough. In one aspect, we demand freedom but it must come with responsibility.

There seems to be more freedom for the newspaper, though lately there has been interference through advertising by major capital and state enterprises. The Press Council is preparing a manual for people to manage with the newspaper. For example, what should do when private right is violated, what we can do with pornography or false news. Many things must be done to make people understand and know how to manage media by themselves. However, what's getting worse is TV. There's no monitoring at all. Though some violent and

ความเป็นอุตสาหกรรมของสื่อในปัจจุบันทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ส่งผลกระทบต่อสาระหรือเนื้อหาที่สร้างสรรค์อย่างไรบ้าง

กระทบแน่นอนเพราะกลไกสำคัญของสื่อคือเรตติ้ง เอเจนซี่ในวิทยุยังไม่เป็นระบบมากนักแต่กับทีวีเรตติ้งสถาปนาตัวเองมานานแล้วและมีอิทธิพลสูงมาก วิธีการก็วัดจากคนที่มียุระหว่าง 12-60 ปี เพื่อให้สามารถหารายการตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ขายสินค้าได้ แต่ที่สะดุดคือตัวเลขอายุซึ่งแปลได้ว่าคนอายุต่ำกว่า 12 ปี และมากกว่า 60 ปี ไม่มีกำลังซื้อ ฉะนั้นไม่ต้องมีรายการสำหรับคนกลุ่มนี้มองมุมหนึ่งแล้วสื่อรวบ แต่ว่าประเทศจน โดยเฉพาะโทรทัศน์และวิทยุ หากนับจากเม็ดเงินโฆษณาจะพบว่าเติบโตเร็วกว่าเศรษฐกิจไทยถึง 3.3 และ 4.4 เท่า ตามลำดับ แต่ประเทศจนลงเพราะเมื่อเวลาโฆษณามีจำกัดและราคาแพงก็ต้องทำรายการที่ทำเงินได้คือรายการบันเทิง ซึ่งจะแย่งขึ้นทุกวันเพราะเศรษฐกิจยิ่งโต ความต้องการโฆษณาสินค้าเพิ่มขึ้น แต่เวลามีเท่าเดิมราคาก็ยิ่งแพง ค่าเสียโอกาสต่างๆ ยิ่งมาก จะทำรายการการศึกษาที่ยากขึ้น เรียกได้ว่าสื่อวิทยุโทรทัศน์กำลังสหัสเสถียทีเดียว

สัดส่วนเนื้อหาของสื่อที่เหมาะสมควรจะเป็นอย่างไร

ตัวเลขถ้าจะเอาชัดๆ คงตอบไม่ได้และในแต่ละประเทศก็ต่างกัน แต่ของไทยชัดเจนว่าสัดส่วนต่ำกว่าต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น NHK ของญี่ปุ่นมี 2 ช่อง ช่องหนึ่งคือข่าวสารทั่วไป สารคดีต่างๆ อีกช่องเป็น NHK การศึกษาโดยเฉพาะ การศึกษาในที่นี้ความหมายกว้างมาก มีสอนหมด งานอดิเรกก็มี ส่วนออสเตรเลียก็จะมีสื่อทีวีที่เป็นสาธารณะ 2 ช่อง คือ ABC ช่องข่าวสารและสารคดีทั่วไป กับ SBS ช่องความสนใจพิเศษเฉพาะ เช่น เรื่องคนกลุ่มน้อย คนด้อยโอกาส และเรื่องที่ไม่ใช่กระแสหลัก

จะเห็นว่าสื่อวิทยุโทรทัศน์สาธารณะบ้านเรายังอีกไกลเพราะความคิดยังไม่เริ่มเลย เป็นเพียงยุคแรกๆ ที่พูดกันว่าควรจะมี ยังเป็นแค่หลักการ อีกนานกว่าจะเป็นรูปธรรม แต่ว่าความพร้อมในเชิงองค์ความรู้นั้นมีแล้ว ส่วนจะทำหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

สถานการณ์การตรวจสอบสื่อในเมืองไทยเป็นอย่างไรบ้าง

การตรวจสอบที่ผ่านมามีรูปแบบเดียวคือรัฐเป็นผู้ตรวจสอบคือมี กบว. ปัจจุบันถึงแม้จะยกเลิกไปแล้วแต่ความรู้สึกแบบนั้นก็ยังมีอยู่ มาตรฐานของคนในสังคมดีขึ้นกว่าแต่ก่อนแต่ก็เกิดอีกปัญหาคือสื่อมีความรับผิดชอบหรือยัง ในมุมหนึ่งเราเรียกร้องเสรีภาพแต่สิ่งนี้ก็ต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบด้วย

เสรีภาพในหนังสือพิมพ์ดูจะมีมากกว่า แม่ตอนหลังจะถูกแทรกแซงผ่านช่องทางโฆษณาโดยกลุ่มทุนขนาดใหญ่และรัฐวิสาหกิจก็ตาม สภาการหนังสือพิมพ์กำลังจัดทำคู่มือประชาชนในการจัดการกับหนังสือพิมพ์อยู่ เช่น กรณีถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลควรจะทำอย่างไร ภาพโป๊หรืออนาจารต่างๆ จะทำอะไรได้บ้าง หรือการลงข่าวเท็จ เป็นต้น ก็คงต้องทำอะไรหลายอย่างให้ประชาชนเข้าใจและรู้วิธีจัดการกับสื่อด้วยตัวเอง แต่ที่แยห็นมากกว่าคือสื่อทีวี ไม่มีการตรวจสอบเลย แม้ภาพความรุนแรงหรือไม่เหมาะสมต่างๆ เหมือนถูกกลั่นกรองมาแล้วรอบหนึ่งด้วยภาพเบลอๆ แต่ภาพแม่สามีตบกับลูกสะใภ้ในละครก็ยังมีให้เห็นอยู่ มันเป็นสารซ่อนเร้นที่แฝงมา และทำให้เกิดความเชื่อที่ไม่มี ความรุนแรงในสื่อทีวี ซึ่งไม่ใช่ สื่อวิทยุยังไปกันใหญ่เพราะไม่มีกลไกตรวจสอบเลย

เพราะฉะนั้นสื่อต้องมีความรับผิดชอบ สิ่งที่ผมและกลุ่มนักวิชาการและกลุ่มประชาสังคมต่างๆ อยากทำคือการตั้งองค์กรอิสระของประชาชนขึ้นมาตรวจสอบสื่อ ซึ่งทุกวันนี้ในทางเทคโนโลยีทำได้ง่ายขึ้น หากทำออกมาแล้วจะเห็นได้ชัดว่าคดีมันมีอยู่ในสื่อแค่ไหน แล้วคนจะเรียนรู้ว่าสิ่งไหนไม่ถูกต้อง

ความคืบหน้ากรณีปัญหา กสช. และ กทช. ปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง

หลังจากวุฒิสภาลงมติให้สรรหา กทช. (คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ) ใหม่เพราะไม่โปร่งใส ปัจจุบันได้ว่าที่ กทช. แล้ว 14 คน รอเข้าวุฒิสภาอยู่ แต่ตอนนี้วุฒิสภาก็เอาตัวแทบไม่รอด ดูไปแล้วก็ยิ่งสงสัยว่าจะฟังพาดูได้หรือเปล่า

สำหรับ กสช. (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ) ก็ติดอยู่ที่กระบวนการสรรหา เข้าใจว่าไม่มีใครเป็นเจ้าของภาพเริ่มใหม่หลังจากศาลปกครองตัดสินว่ากระบวนการมีผลประโยชน์ทับซ้อน กรรมการสรรหากลุ่มหนึ่งแสดงความรับผิดชอบลาออกแต่อีกกลุ่มยังทนเฉยอยู่ กระบวนการก็หยุดแค่นี้จริงๆ แล้วต้องเลือกกรรมการสรรหาใหม่ทั้งหมด แต่กรณีนี้มีความพยายามที่จะให้เลือกซ่อมเฉพาะคนที่ลาออกเท่านั้น ทุกวันนี้ก็ไม่มีวี่แวงเคลื่อนไหวอะไร

กว่าจะจัดสรรคลื่นความถี่ได้ก็ต้องรอให้ทั้ง กสช. และ กทช. ครบ อีกอย่างกฎหมายประกอบกิจการวิทยุโทรทัศน์ก็ยังไม่ออก กฎหมายยังอยู่ที่กฤษฎีกา คณะรัฐมนตรีพักเรื่องไว้กว่าครึ่งก่อนปีแล้ว

สถานการณ์การปฏิรูปสื่อทุกวันนี้ไปถึงไหนแล้ว

ในซีกรของรัฐเป้าหมายหลักของการปฏิรูปสื่อมี 2 ส่วน คือ มีองค์กร กสช. และ กทช. มาจัดสรรคลื่นความถี่ใหม่ แจกไป

improper pictures have been filtered and made blurred, the scene of mother-in-law beating daughter-in-law can still be seen in dramas. These are concealed messages and create the belief that there's no violence on TV, which is not true. Radio is far worse because there's no monitoring mechanism at all.

The media, therefore, must be responsible. What I and other academics as well as various civil society groups want to do is to set up independent organization of people to monitor media. These days it's easier in terms of technology. If this can be done, it will be obvious how much bias is in media and people will learn what is not right.

What about the progress concerning the problem of National Broadcasting Commission for television and radio (NBC) and National Telecommunications Commission (NTC) now?

After the senate had the resolution to re-select the NTC due to non transparency. Now there are 14 to-be NTCs waiting for the session of the senate. But the senate itself is struggling. It is doubtful whether the senate is dependable.

The NBC is stuck at the selection process. It seems there's no host to restart it after the Administrative Court ruled that the process had vested interests. A group of selection committee has resigned while others still stay. The process stops here. Actually it must be re-selected. In this case, there's an attempt to re-select only those who quit. There's no movement now.

Frequencies can be allocated when there are both NBC and NYC. In addition, the law on radio and television is still at the Council of State. The cabinet has stalled this for more than 6 months.

What about the media reform?

On the government side, there are 2 parts for media reform. The first one is to have NBC and NTC to allocate the frequencies and issue new license. The other is to have laws, which is known that it hasn't been worked out. The government has frozen the law issuance and both NBC and NTC have been stalled. On the people side, there's a lot of movement but as the government hasn't responded, it's quite difficult. For example, community radio, cable TV. The reform has been going on but

not actually based on people. The monopoly of cable TV hasn't been managed. On one side, the piracy is suppressed but on the other, the competition is restrained and monopoly is allowed. Interest is favorable so reform cannot come true.

Community radio also gets stuck while cable TV is half reformed and there's no public TV and radio. If this continues, there's no solution. As a researcher on this issue, I think that if we want to reform the media by relying on the government, for example, we say there must be public TV and radio but if the government hasn't done anything, it's dead end. Therefore, we must have our own formula. For example, newspaper must have the Press Council, which must be strengthened and ethics violation must be reduced while preserving the right and freedom of media. This is because if we want to make media really responsible, the state intervention will be difficult. There's no reason to control. Another important issue is that there must be a mechanism to examine the right, maybe by presenting two-sided controversy in the state-owned media. This can stimulate people to see the problem. The people side must do whatever it can.

Even with the existence of NBC, NTC and TV/radio law, it doesn't mean this will be complete. It doesn't mean there'll be no fight of mother-in-law and daughter-in-law on TV. This is separate issue. If mainstream media is not really reformed, there'll be more intervention from the government. However, one thing we can use is the alternative media like Internet e.g. online newspaper in Malaysia which is very clear. With a lot of intervention in newspaper while TV belongs to the government, Thai media may need to do the same.

If media reform can be as it should, will the situation be better?

The structure will be balanced. The chair will have 4 legs. This means that people will be entertained because there's commercialized media. People will have knowledge to solve their own problems. Those who want to know diversified knowledge and have money can watch pay TV. This will make a complete system. There will be a supervision agency like NBC on concealed advertising, ethics violation, personal right, unfair

อนุญาตใหม่ อีกส่วนคือต้องมีกฎหมาย ซึ่งทราบกันดีว่ายังไม่ไปถึงไหนเลย กฎหมายรัฐบาลก็ดองไว้ กสช. และ กทช. ก็หยุดอยู่ ในส่วนของประชาชนมีความพยายามเคลื่อนไหวกันมาก แต่เมื่อภาครัฐไม่ขานรับมันก็ลำบากอยู่ เช่น กรณีวิทยุชุมชน เรื่องของเคเบิลทีวีซึ่งการปฏิรูปก็ดำเนินไปในลักษณะที่ไม่ใช่เอาประชาชนเป็นตัวตั้งจริงๆ คือหาวิธีปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ เคเบิลทีวี ในขณะที่ปัญหาผูกขาดในเคเบิลทีวีไม่มีการจัดการอะไร ในมุมหนึ่งก็ปราบของเถื่อน อีกมุมก็ปิดกั้นไม่ให้มีการแข่งขัน และปล่อยให้ผูกขาด ผลประโยชน์มันเอื้อกัน การปฏิรูปจึงไม่เกิด

จะเห็นว่าในส่วนของวิทยุชุมชนก็ติดขัด เคเบิลทีวีก็ปฏิรูปแบบครึ่งซีก วิทยุโทรทัศน์สาธารณะก็ไม่มี ถ้าคิดอย่างนี้ทางออกก็ตันเลย ในฐานะคนที่ทำวิจัยเรื่องนี้มาผมคิดว่า ถ้าเราจะปฏิรูปสื่อ โดยต้องพึ่งรัฐเช่น บอกว่าต้องมีวิทยุโทรทัศน์สาธารณะ ถ้ารัฐไม่ทำมันก็จบ ฉะนั้นเราต้องคิดสูตรของเราเอง เช่น หนังสือพิมพ์ ก็มีสภาการหนังสือพิมพ์ซึ่งต้องทำให้เข้มแข็งขึ้น ลดการละเมิดจริยธรรมให้ได้และรักษาสีทึบเสรีภาพของสื่อ เพราะถ้าทำให้สื่อมีความรับผิดชอบได้จริง การแทรกแซงของรัฐก็ทำได้ยาก ไม่มีเหตุอ้างในการควบคุม ที่สำคัญอีกอย่างคือต้องมีกลไกในการตรวจสอบสิทธิ เช่น นำเสนอประเด็นความขัดแย้งทั้งสองฝ่ายในสื่อของรัฐ จะช่วยกระตุ้นให้คนเห็นปัญหาได้ ฉะนั้นในซีทของประชาชนก็ต้องทำในสิ่งที่สามารถทำได้

ถึงแม้ว่ามี กสช. กทช. และกฎหมายประกอบกิจการวิทยุโทรทัศน์แล้วก็ได้ไม่ได้หมายความว่าเรื่องนี้จะแล้วเสร็จสมบูรณ์ ไม่ได้แปลว่าแม่สามีกับลูกสะใภ้จะไม่ตบกันในที่นี้อีก เป็นคนละส่วนกัน ถ้าสื่อกระแสหลักไม่ได้รับการปฏิรูปจริงๆ การแทรกแซงจากรัฐก็จะมากขึ้นทุกขณะ แต่สิ่งหนึ่งที่เราใช้ได้คือสื่อทางเลือก อย่างอินเทอร์เน็ต เช่น หนังสือพิมพ์ออนไลน์ของมาเลเซีย ซึ่งชัดเจนมาก เมื่อหนังสือพิมพ์ถูกแทรกแซงมากๆ และทีวีเป็นของรัฐ สื่อเมืองไทยถึงจุดหนึ่งก็อาจเป็นเรื่องจำเป็นเช่นกัน

ถ้าการปฏิรูปสื่อเป็นไปอย่างที่เราควรจะเป็นแล้วจะทำให้สถานการณ์/ปัญหาดีขึ้นมากน้อยอย่างไร

ส่วนของโครงสร้างจะมีความสมดุลคือเก้าอี้มี 4 ขา แปลว่าประชาชนได้รับความบันเทิงเพราะมีสื่อพาณิชย์ ประชาชนมีความรู้ได้แก้ปัญหาของตนเอง คนที่อยากรู้อยากเห็นอะไรที่หลากหลายและมีเงินก็ดูช่อง Pay TV จะเป็นระบบที่สมบูรณ์ มีหน่วยงานกำกับดูแลอย่าง กสช. ในเรื่องโฆษณาแฝง การละเมิดจริยธรรม สิทธิส่วนบุคคล การนำเสนอที่ไม่เป็นธรรม แต่ก็อาจจะหวังกับ กสช. ได้ยากเหมือนกันเพราะโดยลักษณะธรรมชาติมันเป็นประเด็นที่ไม่สามารถฟันธงได้ว่าใช้ความรุนแรงหรือเปล่า เช่น

กรณีแม่สามีตบลูกสะใภ้ในทีวี เรื่องแบบนี้ไม่ใช่รัฐที่จะตั้งมาตรฐานให้ประชาชน ต้องเป็นผู้ประกอบการเองที่ควรรวมกลุ่มตั้งเป็นสมาคมวิชาชีพ เหมือนสภาการหนังสือพิมพ์ แล้ววางกรอบกติการ่วมกันเพื่อปฏิบัติ

ถ้าปฏิรูปได้จริงโครงสร้างก็สมดุลขึ้น เมื่อมีครบ 4 ขาแล้ว ส่วนของเนื้อหาสาระที่เหมาะสมและควรจะเป็นก็จะตามมา คนก็จะรู้เอง เราจะกำหนดระบบให้ตายตัวไม่ได้ ถ้ามีทางเลือกคนก็จะเลือกเอง แล้วความนิยมหรือการติดตามของผู้ชมจะเป็นตัวตัดสิน แต่ก็ต้องไม่ตีความความนิยมในมุมแคบว่าคือเรตติ้ง เพราะสิ่งนี้วัดจากคนที่กำลังซื้อ มองประชาชนในฐานะลูกค้าของสินค้า ไม่ได้มองในฐานะพลเมืองของประเทศ

เราสามารถฝากความหวังไว้กับรัฐธรรมนูญหรือ พ.ร.บ. องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ ได้มากน้อยแค่ไหน

ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญเป็นสถาบันหนึ่งที่คนออกแรงกันมาในสมัยนั้น แต่ถ้าคิดว่าสร้างบ้านแล้วไม่ต้องบำรุงรักษา คิดผิด คุณจะทำอย่างไรสร้างบ้านแล้วจะอยู่ดีกันดีหรืออยู่เย็นเป็นสุขก็คงไม่ได้ ความหวังของรัฐธรรมนูญคงไม่ได้แปลว่าได้รัฐธรรมนูญมาแล้วจบ อาจต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญรอบสองด้วยซ้ำไป เพราะแม้เจตนารมณ์ดีแต่ด้วยข้อจำกัดและความรู้ที่อาจยังไม่พอในครั้งนั้นก็พบว่ารัฐธรรมนูญมีปัญหาพอสมควร ต้องแก้ไข ในขณะที่เดียวกันรัฐธรรมนูญก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายประกอบด้วย ในมุมหนึ่งต้องแก้ไขกฎหมาย อีกมุมหนึ่งประชาชนทำอะไรได้ก่อนก็ควรทำ มันต้องสร้างโมเมนตัมสำหรับแต่ละเรื่องไว้ อย่างองค์กรตรวจสอบสื่อ ถ้าเกิดขึ้นได้และชี้ให้เห็นว่าสื่อที่มีอยู่มีแต่ความบันเทิงไม่เปลี่ยนแปลง มีแต่ความรุนแรงไร้สาระ มีแต่โฆษณา ลักวันหนึ่งคนก็จะเริ่มคิดว่าอะไรขาดหายไป แล้วคนก็จะเข้าใจว่าอีกสองขาของสื่อหายไปไหน ผมคิดว่ามันต้องมีหลายๆ วิธี

สำหรับ พ.ร.บ. จัดสรรคลื่นความถี่ฯ ยังพอมีความหวังได้ อย่างหนึ่ง อย่างน้อยก็ให้มาตรฐานเบื้องต้นไว้ มรดกชิ้นหนึ่งคือให้คลื่นความถี่ร้อยละ 20 เป็นของประชาชน สิ่งนี้จะเป็นจริงแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับ กสช. กทช. และกฎหมายประกอบการ เพราะพร้อมจะถูกบิดได้ตลอดเวลาเหมือนกัน ถ้าไม่ระวังก็ถูกไฮเจ็คได้อีก เรียกได้ว่าเป็นหลักเล็กๆ แต่ก็อย่าไปยึดว่าพอสร้างบ้านได้แล้วจบ

presentation. However, it may be difficult to pin our hope on NBC. This is because by nature, the issue can't be judged whether it's violent like the case of mother-in-law beating daughter-in-law on TV. This is not the standard set by the government for the people. It must be operators who form their own professional association, like the Press Council, and mutually formulate framework.

If the reform can actually occur, a balance structure will also happen. With all 4 legs, appropriate content will follow and people will realize. We cannot specify the fixed system. If people have choices, they will select what to view and viewer's favorite will judge this. However, the "favorite" shouldn't be interpreted into a narrow view as rating because this is measured from people with purchasing power. People are regarded customers not citizens.

How much can we pin our hope on the Constitution or the Act of Frequency Allocation Agency?

I think that the Constitution is another institution that people had pushed very hard then but if we think we can build a house without maintenance, it's wrong, you cannot hope that after the house is completed, you can live happily ever after. The hope of the constitution doesn't mean everything will end after we've got it. There may be an amendment to the Constitution because with the good intention then, the limitation and insufficient knowledge may have led to problems now. This must be fixed. At the same time, the Constitution also depends on organic laws. On one hand, rules and regulations must be corrected. On the other, people should do whatever they can first. Momentum must be created for each issue. Media monitoring body should be set up and should point out that the existing media is full of entertainment, violence and advertising. One day people will realize that something is missing and people will understand that the two legs of media are missing. I think there must be several methods.

As for the Act of Frequency Allocation, it is hopeful that at least there is preliminary standard. A piece of heritage is to allocate 20% of frequencies to the people. Whether this will come true depends on NBC, NTC and operation law. This can be distorted all the time. If careless, it can be hijacked. It may be a tiny basis but we should not believe that things are over when the house is completed.